

Uddrag fra en brevveksling med Fritz Christiansen, bringes med tilladelse fra forfatteren.

Fritz Christiansen, født 1920, henvendte sig i marts 2015 til Duborg-Skolens rektor Ebbe Rasmussen for at få dokumentation for sin tid som elev på skolen i årene 1932- 36.

Fritz Christiansens fader var krigsinvalid, da han havde mistet synet i Frankrig under første verdenskrig. Fritz er født i Flensborg, i vinteren 1935-36 bor familien i Lyksborg og han fortæller selv:

Mit sidste skoleår blev noget anderledes, idet vi flyttede til Lyksborg, hvor jeg om vinteren løb på skøjter på Slotssøen sammen byens ungdom. Der mødte jeg også dem, som jeg kendte fra togrejsen om morgenen. De gik i tysk skole. Engang spurgte de mig: "Wo gehst du denn zur Schule in Flensburg?" „Auf die Duburg-Schule, die dänische.“ „Wieso das denn, du sprichst doch deutsch, und warum überhaupt? Kann sich doch gar nicht lohnen, denn in ein paar Jahren, da ist Dänemark angegliedert als ein Vasallenstaat.“ „Wer sagt das denn?“ „Unser Lehrer, und der muss es ja wissen.“ „Na, da will ich auch meinen Lehrer mal fragen, ob das wahr ist.“ Efter et stykke tid slog de kreds om mig igen: „Und was hat denn dein Lehrer gesagt?“ "Dass ihr falsch informiert seid und alles nur Propaganda ist, hat er gesagt." (lærer Hans Meng). „Naja, der ist wohl Däne und gehört zu den Dummen. Deutschland wird mal Grossdeutschland und alle Randländer werden uns gehören, und da ist Dänemark auch dabei, und die Sprache ist dann hinfällig. Du kannst ebenso gut mit uns kommen, da wirst du ganz was anderes hören.“

I 1936 arver faderen slægtgården på Broager og de flytter dertil. Fritz Christiansen indkaldes som tysk statsborger til den tyske hær, han bliver efter ansøgning herom fritaget. På grund af faderens invaliditet kunne sønnen ikke undværes på gården. Han har allerede da søgt om dansk indfødsret. Mens Fritz Christiansen er elev på Uldum Højskole indkaldes han alligevel. Moderen returnerer indkaldelsen, da han faktisk er blevet fritaget. De fatale følger er, at Fritz Christiansen den 7.9.1940 – Danmark blev besat af Tyskland 9. april 1940 - arresteres og kommer i fængsel i Flensborg [se bilag 2: "Haftbescheinigung"]. Han idømmes 3 års anbringelse i tysk koncentrationslejr for forsøg på at ville unddrage sig tysk militærtjeneste. Han tilbringer toethalvt år på sultekost i en lejr og indkaldes derpå direkte til et straffekompagni [se bilag 3: "Einberufungsbefehl A"], der sendes til Tunis i Nordafrika:

Her var jeg tvunget til at udføre soldatens opgave; og havde det så været for Danmarks sag, da havde det været en helt anden sag. – Så jeg gjorde alt for, især under uddannelsen, at opføre mig unormalt, f.eks. kunne (ville) jeg ikke ramme de papfjender, der dukkede op på øvelsesarealet som skydeskiver. Derfor kom jeg da også bagest i køen som "Schütze Ölkanne", hvilket passede mig udmærket. Jeg fik lov til at slæbe ammunitionskasser frem til maskingeværreder, da vi lå lige over for fjenden (mine senere venner) i Nordafrika i Tunis. Det varede heldigvis ikke alt for længe. Mortergranater, der jo kommer lodret ned, skabte panik, så godt som alle søgte dækning, en slags stilstand, som ikke kunne afværge, at flere blev ramt af splinterne, der fejede hen langs med jorden til alle sider. Jeg tror, jeg holder inde med flere detaljer; det ville blive alt for nervepirrende. Vores "underofficerer" opfordrede os med høje råb til ikke at trække os tilbage. "Hilferufe" var der nok af, dem fik vi senere i en pause ordre til at tage os af, og det var nok noget af det værste, jeg mindes.

Her tages han i april 1943 til fange af amerikanerne:

Ingen kan forestille sig, hvordan det er, når man får at vide, at vi var omringet og omgående skulle smide geværet, "because you get eine Kugel" på gebrokkent tysk. Hvilket nok var de skønneste ord for mig! Og vi fik fårekødssuppe, som smagte vidunderligt i en camouflageteltlejr, hvortil vi kom efter en march på en times tid i ingenmandsland, yes.

Vi, der kunne lidt engelsk, blev udspurgt om, hvor mange mand, vi var, og om vi havde morterkanoner? Dem havde vi jo stiftet bekendtskab med fra deres side, ikke bare 20-30 stykker, men mindst 200 af slagsen i lange rækker. Ikke så sært, at vi var de underlegne. I opsamlingslejren blev vi, en flok på ca 50 mand, efter nogle dage fragtet med lastbil til en ny opsamlingslejr, hvor vi blev sorteret, om vi nu var østrigere, polsktalende fra Posen eller Gdansk eller fra andre besatte områder, som man havde tvunget i tysk uniform. For nu var vi blandet med ikke-straffede personer. Som den eneste dansktalende blev jeg spurgt af U.S.Intelligence Service: "How come, you have joined the German Army?" " No, no, not joined. I was forced to do so, after that I was imprisoned two and a half years for not meeting at the draftboard". "And so you are Danish by descent and anyway being a german soldier, I have never heard anything like it."

Han tilbringer de næste treethalvt år i Massachusetts [se bilag 2: "Statement of Internment"]:

Fangenskab som krigsfange i USA var alle tiders, fordi vi blot blev behandlet som mennesker. Lejren i Massachusetts, Fort Devens, som jeg senere har besøgt med min hustru Valborg, var beregnet til alle dem, der ikke følte sig som tyske, og vi havde mange fordele, som f.eks. at komme i lejrens biograf af og til, og vi fik også lov til at blive godkendt som "Trustee", en man stolede på kunne gøre et stykke arbejde uden vagtpost [se bilag 5: En udtalelse fra lejrkommandanten]. Jeg var en af dem, der fik et job sammen med en civil amerikaner, og jeg kunne færdes frit både under arbejdet og også privat om søndagen, hvor jeg blev hentet og bragt, så jeg kunne være sammen med hans familie. Jeg måtte lægge hånden på biblen og afgive det løfte, at jeg ikke ville gøre noget, der kunne skade den tillid, de havde vist mig. Det foregik over for en dansk US-borger, som lejrchefen kendte.

Omsider, den 12. december 1946 kommer han hjem til forældrene. Fritz Christiansen bliver lærer og får i 1955 den længe ønskede danske indfødsret. Han var ansat forskellige steder i Danmark, senest i Grenå fra 1970-84. I 1979 får han at vide at han kan søge om erstatning [se bilag 1: Brev fra erstatningsrådet]. I 2002 får han udbetalt erstatning fra "Deutsches Zwangsarbeiterentschaedigungsprogram" [se bilag 4]. Fritz Christiansen bor i Grenå i dag:

Dansk-amerikaneren og jeg har senere besøgt hinanden. Det var første gang, han var uden for sit eget land og skulle bruge det danske sprog, som indimellem pludselig kunne svigte ham, så han endte med at sige: "Fritz, it's a very beautiful country, more as in the States, when I see the small villages with their flowers in the front, and even in the windows, and their houses, who are kept in such a good shape."

Eller hans kommentar til det nærliggende plejehjem: "Jamen, Fritz, er det for pensionister? So nice and clean and properly, it's only the rich people, where I live, who can afford so much luxury in an old age home."